

El cel dels Octubre

La 23a edició dels premis Octubre ha fet la darrera tombarella de l'ambició cultural: convertir-se en espai televisiu de dissabte a la nit tot mantenint els trets d'identitat que han fet d'aquest sopar literari una excepció cada cop més excepcional.

Uns 1.500 espectadors acorralats en un succedani de plató televisiu. Aquest podria ser el principi. Entre les nou del vespre i fins més enllà de la una de la matinada, convidats, congressistes, becaris i *assidus* van assistir a un clàssic de la cultura catalana: el sopar dels Octubre, patrocinat per Winterthur. Tots ells van dirigir-se per la mateixa estora roja, dividida per als *vips* i per als altres, cap a un saló de la Fira Mostrari Internacional de València on la llui-

VICENT A. JIMENEZ

En la pàgina anterior, l'aspecte que oferiria la sala, des de l'escenari. En aquesta pàgina, dalt, les presentadores principals de l'acte, Maria de la Pau Janer i Lydia Arenós; baix, els guanyadors amb Eliseu Climent, escoltant la Moixeranga.

ta per la supervivència va adquirir, als primers moments de la nit, un caire èpic. Col·locar-se prop de les girafes de Canal 9 –aquelles càmeres que escombraven perspectives des de dalt– o seure on bonament es pogués va resultar força més difícil del que tothom s'esperava. *Overbooking*, doncs, i primers senyals de glòria. Les masses havien acabat per asseure's en perfecta comunió massiva, moment en el qual desenes de cambrers van sorgir d'entre falses parets per atendre una multituds disposada a passar per la forquilla aquell menú de primera comunió que anunciava gracioses borbomballes de pernil i formatge amb ametlles que els més rebels –encapçalats per la taula del diputat d'ERC Josep Bargalló– van qüestionar immediatament: Jesús Barrachina, el cuiner dels premis, els havia furtat les ametlles. Tanmateix, no era

qüestió d'insistir-hi. A les onze ja no podia quedar cap plat a taula. Començaria, implacable, la retransmissió en directe. El *timing* no admetia retards. I el públic, conscient que a partir de les onze ja no podria aixecar-se ningú, va aprofitar els entreactes gastronòmics per practicar el compliment mutu. Llargues cavalcades entre taula i taula, a base de petons i abraçades, enmig d'una distensió sonora, afavorida pels efluis vinícoles, que la posterior irrupció televisiva no va poder frenar del tot.

Aquesta és, de totes totes, la marca dels Octubre: un retrobament sense límits de mirades i converses on tots els mestissatges són possibles i tots els murmurs compartits creen aquest ambient indefinible que Bigas Luna –nou a la plaça– va captar immediatament i no va dubtar a qualificar d'"impressionant".

Coses del directe

“Volem la senyera! volem la senyera!”. Feia estona que al fons de la sala s'havien adonat que la presència de les càmeres de televisió no era l'única novetat de la Nit dels Octubre d'enguany. A l'escenari, hi faltava la quadribarrada que, solemnement, havia presidit la Festa des de la primera edició. La bandera havia canviat d'emplaçament, fruit dels delicats equilibris fets per possibilitar una retransmissió digerible per a totes les parts (tres televisions oficials, cadascuna lligada a una bandera oficial diferent). Els organitzadors, conscients que l'element simbòlic vertaderament important de la nit era la plasmació televisiva –per primer cop– de l'espai comunicatiu nacional, havien optat per col·locar la senyera a l'entrada del firal.

Però, començada la retransmissió, una bona part del públic començà a reclamar en veu alta la presència de la bandera a l'escenari. Els crits de “volem la senyera!” es van convertir en una ovació tancada quan, de sobte, tres noies joves van aparèixer del fons de la sala portant la bandera a coll. Seguides dels fotògrafs i de les cameres de televisió, les espontànies –dues militants de les JERC, Tània Alaix i Núria Pelay, i una del BEI, Iolanda Estrada– arribaren fins a l'escenari, on Carles Santos acabava de començar la seva actuació, i hi dipositaren la senyera. El compositor de Vinaròs comentà més tard que al principi s'havia pensat que els aplaudiments anaven per a ell, però que en comprovar el motiu real de l'agitació va decidir de tocar encara amb més energia. La senyera presidí el lliurament dels premis fins al final de la retransmissió. Coses del directe.

Eduard Voltas

La bandera catalana, en el moment de ser duta fins a l'escenari. L'ovació fou general.

RAFA GIL

text i teatre de gest. Asseure Mikimoto amb el gerent del Museu d'Art Contemporani de Barcelona i fer-los amics. Rememorar gestes de corresponsal com feia Valentí Puig amb la diàspora de periodistes estrangers que s'havien reunit en taula compartida. O convertir-se –pregunteu a Ferran Torrent– en l'home més felicitat de la nit sense haver concursat a cap modalitat dels Octubre. Des que els diaris van reproduir la frase de Monzó que “un amic molt faller” guanyaria la propera edició del Premi Sant Jordi de Novel·la, Torrent no ha perdut gens ni mica aquell aire irònic-socarrat que li és característic. Tal com ell mateix contava al sopar, Monzó va trucar-lo immediatament després del rebombori periodístic per avisar-lo que entre la frase textual que ell havia pronunciat a Olot –més o menys “el premi es falla el 17 de desembre” i no crec que el disset sigui dia de falles”– i la frase final apareguda en premsa, hi havia certes diferències que a fi de comptes no complicaran les opcions de Torrent, convertit dissabte a la nit en far i semàfor de l'estat emocional –1-X-2– de la comunitat futbolística valenciano-barcelonista entre els assistents del sopar.

On the air. I quan ja pocs es recordaven de res, van ploure ampolles de Johnny Walker a cada taula i dues noies, Maria Pau Janer i Lydia Arenós, la mallorquina i la valenciana, van entarimar-se a l'escenari i tots van saber que no hi havia marxa enrere. Estàvem en directe. La platea esvalotada va procurar auto-silenciar-se mentre les dues pantalles gegants de vídeo evocaven el peculiar et records dels Octubre, imatges de supervuit i manifes-

VICENT A. JIMÉNEZ

Perquè aquesta és la segona meravella dels Octubre. Luis García Berlanga –llibertari i llibertí com afirma sentir-se– assistia al sopar davant l'esverament dels seus companys de tertúlia ateneista, que l'havien advertit contra aquella catacumba de “leninistes” ferotges, i es descobria complagut i deliciosament estranyat d'aquell còctel promiscu on hi cabia des del morellà Manuel Milian Mestre, diputat del PP català no gaire afí al Clan de Llanvaneres, fins a una exhuberant Magda Oranich en representació d'Inicativa per Catalunya o habituals de la casa com Ciprià Ciscar, que no devia tenir una bona digestió després d'assabentar-se que els guerristes havien capgirat el Congrés de Huelva al seu favor.

Corbates despassades i temperaments oberts, poc més necessita la petita orfebreria dels Octubre per rodolar entre les estovalles tacades del menjador. Així arriben aquelles sobretalles que permeten converses sense fi. Caure entre Josep Maria Benet i Jornet i Rodolf Sirera i acabar discutint sobre teatre de

Urbàlia Rurana. El grup valencià va posar la nota festiva i alegre a un acte més aviat seriós.

tacions unitàries que obrien un espectacle mediàtic, igualment específic i compartit. La primera retransmissió conjunta –TVC, Canal 9 i TVE– per a tots els Països Catalans d'un premi literari que és alhora la festa referencial de la cultura catalana al País Valencià. Grans paraules –fita històrica, diríem– que van concretar-se en llenguatge televisiu. A banda de certes baixades de ritme i altres inflexions elitistes, l'experiment catòdic d'aquests Octubre va saltar-se tots els entrebancs que els oracles mediàtics els havien pronosticat. Com s'ofereixen dues hores de televisió, sota l'advocació de Calixt III i Josep Maria de Sagarra, i es respecta per tant aquest caràcter inevitablement literari de la nit dels Octubre sense que tot plegat esdevingui una llauna indigerible? Poseu-hi un bon cartell i ensorrareu la plaça. Aquest cop, l'or-

A l'esquerra Carles Santos, que interpretà un fragment de l'òpera que compon sobre els Borja. A la dreta, Anna Ricci, que cantà dos poemes de J. M. de Sagarra.

Des de la reraguarda

La nit oficial va ser televisiva. La nit dels becaris assistents als congressos va resultar heteròclita, animada i tumultuosa. 450 joves enfundats, alguns, en vestits de nit, o en correcta combinació diària –i diürna–, d'altres, es concentraven a la reraguarda de la sala –cristallitzada, avui, en plató i escenari– per contrastar la diplomàcia i les *manières* d'una avantguarda ben amanida de representacions culturals i polítiques.

La nit del sector posterior va tenyir-se de riures, anècdotes i d'una dilatada filantropia poc formal. El diàleg i la conversa van amarar-se, en algunes ocasions, d'un utilisme lleuger, alegre, i, sens dubte, poc transcendent. Tanmateix, alguna expressió d'interès, despenjada de la dinàmica general però fixada a les pantalles gegants disposades en tres dels punts cardinals del recinte firal, destacava entre la remor de fons d'aquests centenars d'universitaris poc disposats als constreïments televisius. Els aplaudiments, apassionats, marcaven el ritme d'intervencions el contingut de les quals es diluïa sota una verbigràcia acalorada i dialectalment variada; o focalitzaven l'atenció dels comensals cap al reconeixement, en forma d'agulla de pit, taurina i picassiana, que els alumnes de la Universitat Autònoma de Barcelona van tenir amb la coordinadora dels becaris, Tina Soler.

Eliseu T. Climent

Les frases de la nit

Manuel Vicent, escriptor: “Al segle XV i XVI, tots eren assassins, però els nostres eren els millors assassins.”

Joan F. Mira, escriptor: “La realitat històrica dels Borja és prou fascinant com per necessitar cap llegenda negra.”

Jordi Garcia Candau, director general de RTVE: “Gràcies al manifassar Eliseu Climent, avui som aquí les tres televisions per primera vegada, allò que era tan difícil.”

Joan Granados, director general de la CCRTV: “Els Borja tenen aquell punt de ‘morbo’ que cal per poder fer una gran sèrie televisiva.”

Carme Alborch, ministra de Cultura: “M'interessa més la Lucrècia que és mecenès i dona suport als artistes que no pas la dona un tant perversa i perillosa.”

Josep Maria de Sagarra, nét: “El meu avi és un punt de referència per tota la gent que escriu en la nostra llengua.”

Josep M. Benet i Jornet, escriptor: “Josep Maria de Sagarra s'hauria divertit veient algun capítol de ‘Poble Nou.’”

ganització dels Octubre va comptar amb una constel·lació d'estrelles que s'ha solidaritzat amb el climentisme oferint en vídeo, com a públic o dalt de l'escenari, la seva aportació al *show*. Raimon rememorava “Veles e vents” en una mena de *karaoke* medieval plagat de postes de sol i transmetia les primeres torbacions als assistents, Lluís Llach s'acostava a les “Vinyes verdes vora el mar” i ens descobria que la música de Sagarra dormia en cada poema. I així en cada vídeo –factura acurada i aparença elegant– s'oferien les salutacions de la gent de teatre, la saviesa musical d'un Jordi Savall i d'improvís, com a regal *out of the ghetto*, tot un Josep Carreras saludant l'afició dels Octubre. Entremig, petits esquetxos didàctics sobre Sagarra o els Borja que permetien oferir els primers i únics *strip-tease* de la nit tot degustant les recreacions cinematogràfiques de la família més presumptament lasciva de la història universal. A dins, el plató dels Octubre es repartia en un doble escenari controlat per un regidor foll: entre les taules presidencials Fina Brunet

Plomatge nacional

Com cada any, aquest Octubre les nostres aus imprescindibles han tenyit de luxe les seues plomes per a deixar el niu i sobrevolar el jardí social. La dona que més mirades sol polaritzar en cada edició dels premis, Carme Alborch, havia decidit combinar una negra falda

A l'esquerra, Rosàngeles Valls. A la dreta, Enric Casassas. Dues maneres de vestir.

enyida per cascades circulars del dissenyador japonès Miyake amb una brusa-jaqueta de color gema de coco. Un dels convidats amb més sentit de l'exquiesita tèxtil fou Andreu Alfaro, que contrastava amb la imatge de rocker urbà de Pep Sala. Enric Casassas, decidit a demostrar la bohèmia també en la contracultura estètica, barrejava els efluis texans amb els motius florals de la corbata. Els dissenyadors Vicent Mateu i J. A. Mompó contemplaven algunes convidades que lluien creacions ideades per ells, mentre que part de les presentadores de televisió vestien preferentment models de Lya Delgado, decantant-se algunes per saboroses opcions internacionals, com ara Schleiser. Fina Brunet cobria el seu físic amb una argentada recreació de disseny imperi, mentre Maria de la Pau Janer exhibia un luxós model estil fada madrina.

La coreògrafa Rosàngeles Valls vestia un model color sang inspirat en el de les actrius babilòniques del Hollywood dels 50. Bigas Luna caminava entre estudiants vestit per Toni Miró, Ferran Torrent havia optat per un serè polo negre, i Pilar Rahola passejava un vestit llarg color nit. En general, la tònica estètica es debatia entre les insinuacions *vamp* de les comensals més espectaculars, i la calculada elegància dels convidats més contemplatius. **Joan M. Oleaque**

La tecnologia del directe televisiu. Un acte retransmès mai no és igual que un acte sense la màgia de les càmeres.

Dalt, Joan Francesc Mira, entrevistat per Rosa Balaguer. Baix, Assumpció Maresma, entrevistada per Joaquim Genís.

–TV3– Joaquim Genís –Canal 9– i Rosa Balaguer –TVE– encaçaven els personatges de la nit i els sotmetien a interrogatoris generalistes dels quals s'escapaven com podien. En la retina queda aquella “pregunta-trampa” sobre el finançament de la sèrie dels Borja que la consolidada Alborch –cada cop més ministra en el seu blanc de perles– va contestar amb un ambigu “entre tots ho farem tot”, l'agudeses verbal d'un afinat Manuel Vicent que elevava els Borja a la categoria dels “nostres millors assassins” i el contrapunt sincer d'Andreu Alfaro amb aquell “per sort, ja no necessitem els Borja per viure”. Damunt l'escenari, llepat per totes les càmeres dels Octubre, s'hi van succeir lògicament alguna de les grans escenes de la memòria nocturna. No cal estendre-s'hi gaire. Llegiu-ne l'esplèndida crònica de Joan de Sagarra en aquest ma-

teix número i entendreu alguna de les fiblades més profundes d'aquella nit. Ovidi Montllor, amb la cara xuclada i uns ulls que cridaven vida, que va fer alçar tots els presents en una rampellada col·lectiva que pocs recorden en tantes convocatòries de tants Octubres, Carles Santos i la improvisada entronització mediàtica de l'ensenyà nacional... I un final de festa amb tres premis de categoria –polèmics i barcelonins– que remataven tots els missatges oberts d'un Octubre esclatant: Els millors homenatges i la millor literatura en el millor format televisiu. I un missatge en clau. Com s'escau: La perifèria nacional és indiscutible punta de llança cultural. Ergo, convé tornar a València i recuperar les complicitats perdudes d'una mateixa comunitat natural, aquella que només Carles Sechi, l'alcalde de l'Alguer, va atrevir-se a esmentar pel seu nom davant les càmeres: Països Catalans.

Oriol Malló

Maria Josep Poquet i Toni Mestre van ser els encarregats de llegir les votacions. El suspens es va mantenir fins al final.

El jurat patia pel Barça i parlava d'en Pla

Sortint de la gran sala convertida en plató de televisió, passadís amunt, tombant a mà dreta, pujant unes escales, passant pel costat d'una font que regava les rajoles dels voltants, enfilant-se a mà esquerra i en acabat a mà dreta, entre la paret i una ventalla, hi havia reunits els membres del jurat. Se sentien segregats. Els havien prohibit de sortir del recinte fins a nova ordre. Asseguts al voltant d'una taula allargada, i un cop enllestida la feina, sopaven fent tertúlia animadament, "tertúlia de cafè", en digué Joan Brossa.

Nèstor Luján i Fabià Estapé polaritzaven la conversa. Luján, amb les papilles dilatades, aquella panxa generosa, la veu gruixuda, no va parar d'explicar anècdotes humanes i personals sobre Josep Pla, Josep Maria de Sagarra, el jove Cela i del periodisme d'abans. El relat era seguit i compartit amb entusiasme per Narcís Garolera, Salvador Oliva, Antoni Marí, Agustí Pons i Xavier Antich, que escoltant aquest brillant narrador es feien un tip de riure.

Fabià Estapé estava nerviós. Patia pel resultat del Barça i explicava a Jordi Balló, Màrius Serra i Anna Papiol, amb gran gesticulació i aquells ulls d'esverament que fa, algunes de les seves últimes teories sobre el Barça de Cruyff. Per Estapé el problema de Busquets és que no és un porter de futbol, sinó d'handbol, i considera que Jordi Cruyff encara és

Membres dels diferents jurats sopant en una sala a part. Se sentien segregats perquè els havien prohibit de sortir al gran plató.

massa verd. L'economista –que a aquelles altures del sopar seguia les vicissituds futbolístiques a través d'un petit monitor de televisió– es va posar dret de l'emoció, quan sabé que el Saragossa marcava el segon gol.

Tanmateix, entre les dues escenes regnava un mutisme sepulcral. Joan Brossa i Antoni Tàpies Barba es miraven, però no deien res. Brossa tenia son i pensava que el sopar era a l'alçada dels poemes, "molts versos i poca poesia". Mentrestant, a l'altra punta de la taula, Francesc Calafat i David Castillo parlaven de la supervivència del periodisme cultural.

Després de tres hores de recés, el jurat ja sentia la incomoditat de les quatre pa-

rets. Estapé volia anar-se'n. Va fer l'acció i pocs segons després va tornar a entrar al menjador, dient que no podia sortir, que el recinte era pres per la guàrdia civil. La ironia d'Estapé recordava que entre els convidats hi havia tres ministres. Brossa fou el primer a escapar-se i a aterrar a la sala gran, on es va revifar fent-la petar amb Vicenç Altaió i Carles Santos. Alguns altres membres del jurat tampoc no van poder resistir la temptació de treure el cap abans d'hora. Més tard tots rebien la consigna d'Eliseu Climent de sortir del cau. La tertúlia, fora del cau, va continuar per a molts d'ells fins a les hores petites i no tan petites.

Montserrat Serra